

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

KURIKULUMSKI PRISTUP PROGRAMIRANJU ODGOJNO- OBRAZOVNOG RADA

mr. sc. Marijana Marinović
I. gimnazija, Zagreb
21. kolovoza 2013.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Nastavni program vs. kurikulum

- **Nastavni program** je popis sadržaja koje treba obraditi s učenicima.
- **Kurikulum** je popis ciljeva i ishoda učenja usmjerenih na kompetencije učenika tj. na rezultate i aktivnost učenika.
- **Ishodi učenja** govore o tome što će učenik moći učiniti po završenom procesu učenja, a prije toga nije mogao.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Pripreme za nastavu

- **Tradicionalno planiranje i programiranje** rješava problem obrade sadržaja unutar raspoloživa vremena i način nastavnikova rada.
- **Kurikulumski pristup planiranju i programiranju** predviđa utvrđivanje ishoda učenja na tri razine: općoj, središnjoj i izvedbenoj.
- Pripreme za nastavu obuhvaćaju izradu ishoda učenja ***na središnjoj i izvedbenoj razini.***
- ***Središnja razina*** odnosi se na tematski plan i program.
- ***Izvedbena razina*** odnosi se na nastavnu pripremu za rad u razredu.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

	OPĆA RAZINA (u službenim dokumentima)	SREDIŠNJA RAZINA (tematska priprema)	IZVEDBENA RAZINA (nastavnička ili jedinična priprema)
OPSEG	široko opisan cilj, usmjeren na kompetencije, nije neposredno mjerljiv	detaljnije opisani ishodi učenja, usmjereni na kompetencije, opisani aktivnim glagolima	potpuno definirani ishodi učenja s tri elementa i neposredno mjerljivi, usmjereni na kompetencije,
VRIJEME	Jedna ili više godina	od nekoliko tjedana do nekoliko mjeseci	jedan ili više školskih sati
FUNKCIJA	pruža viziju	konkretizira viziju	vodi sigurno do cilja
PRIMJER PRIMJENE	Službeno objavljeni kurikulum	Moduli (nastavne cjeline) kao okvir za tematske pripreme	dnevne pripreme nastavnika

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Što znači početi od kraja

- Na prvome mjestu su ciljevi i ishodi učenja.
- Pripremajući ishode na središnjoj i izvedbenoj razini nastavnik traži odgovor na tri pitanja:
 - 1. Što je cilj modula odnosno nastavnog sata?
 - 2. Kako ćemo znati da smo usmjerili pripremu i rad upravo prema željenom cilju?
 - 3. Koji sadržaji, materijali i metode su najbolji za postizanje željenog cilja?

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Ishodi učenja

- ***Ishodi učenja*** su jasni iskazi o tome što se od učenika očekuje da zna, razumije i/ili da je sposoban pokazati nakon završenog procesa učenja, a što prije nije mogao.
- *Potpuno definiran ishod* (izvedbena razina) ima **tri komponente**: tzv. *aktivni glagol*, *uvjete* pod kojima učenik demonstrira svoju novu vještinu i *minimalni kriterij prolaznosti*.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Veza između ciljeva i ishoda učenja

Odgojno-obrazovni ciljevi za razliku od ishoda učenja određuju kompetenciju i **u širim okvirima opisuju** kakvu će korist imati učenik od planiranog učenja.

Odgojno- obrazovni ciljevi se **ne mogu neposredno mjeriti.**

Kako ćemo znati da smo ostvarili željeni cilj?

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Što su standardizirani kriteriji?

- Obrazovni standardi ili ***kategorije znanja i sposobnosti*** omogućuju nam da znamo jesmo li stigli na cilj!
- **Standardi u nastavi povijesti:**
- Standard 1: *Temeljna povijesna znanja*
- Standard 2: *Sposobnost povijesnog razmišljanja*
- Standard 1 i 2 zajedno čine kompetenciju *povijesnog (kritičkog) mišljenja* kao konačni cilj nastave povijesti.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

STANDARD 1

TEMELJNA POVIJESNA ZNANJA

- a. poznavanje najvažnijih činjenica,
datuma i povijesnih osoba,*
- b. razumijevanje temeljnih povijesnih
pojmova*

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

STANDARD 2

- **SPOSOBNOST POVIJESNOG RAZMIŠLJANJA:**
 1. vještina kronološkog razmišljanja
 2. vještina razumijevanja povijesne naracije
 3. vještina analize povijesnih događaja i njihovih interpretacija
 4. vještina povijesnog istraživanja
 5. vještina analize vrijednosnih povijesnih tema i zauzimanje stavova

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Zaključak

- Ishodi učenja koje oblikuju autori kurikuluma i nastavnici u pripremama moraju se funkcionalno grupirati oko zadanih standarda.
- Putem standarda ciljevi se povezuju s ishodima učenja.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

BLOOMOVA TAKSONOMIJA

Konceptualni okvir za kurikularni pristup odgojno-obrazovnom radu je Bloomova taksonomija.

Bloomova taksonomija govori o **tri područja ljudske osobnosti i aktivnosti** koja se međusobno preklapaju:

1. **kognitivnom** (spoznajno - glava),
2. **psihomotoričkom** (djelatno - ruka, odnosno tijelo) i
3. **afektivnom** (osjećajno - srce), također poznatim kao *znanje, vještine i stavovi*.

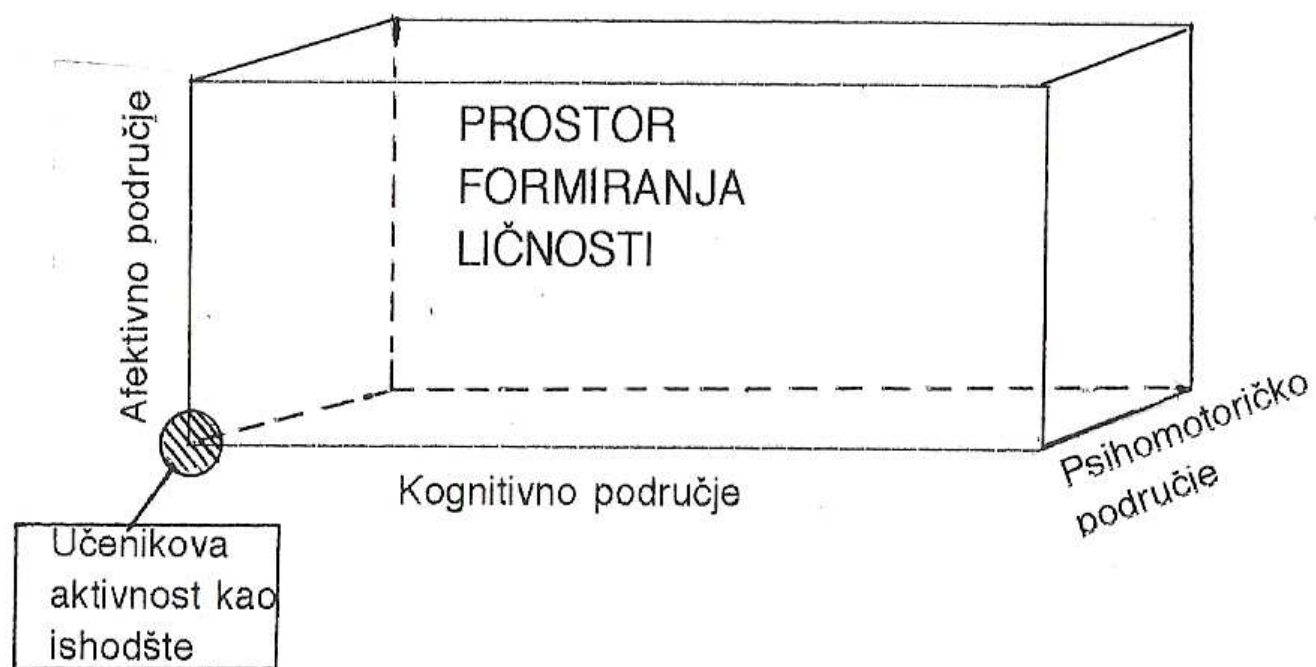

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Područja ljudske osobnosti i aktivnosti	Definicija
Kognitivno područje	Učenje radi stjecanja znanja (od prepoznavanja i zapamćivanja do rješavanja složenih problema i vrednovanja)
Psihomotoričko područje	Učenje povezano s akcijama i motoričkim vještinama (od jednostavne radnje do složene koreografije)
Afektivno područje	Učenje povezano sa stavovima, osjećajima i vrijednostima

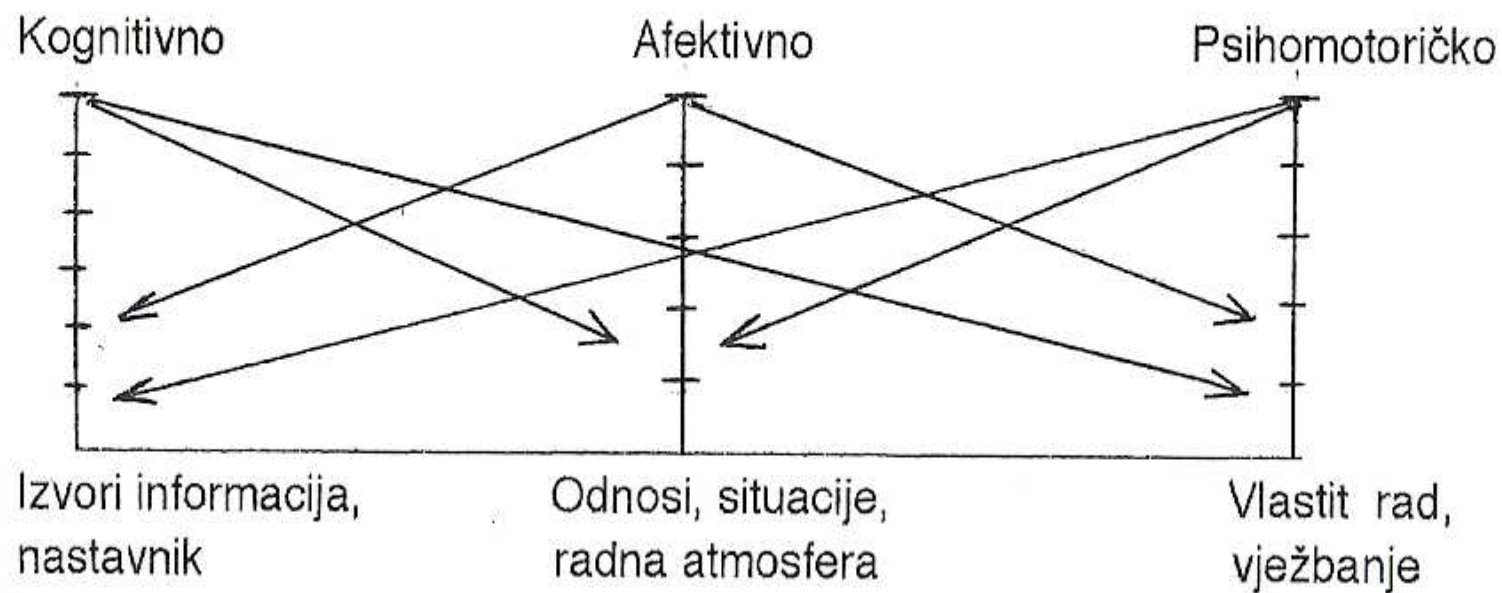
Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Međusobni utjecaj triju područja

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

REVIDIRANA BLOOMOVA TAKSONOMIJA

1. kao temelj za utvrđivanje širih odgojno-obrazovnih ciljeva u nacionalnim i školskim kurikulumima za različite razine školovanja,
2. kao sredstvo za usklađivanje odgojno-obrazovnih ciljeva iskazanih u nacionalnom kurikulumu i ishoda učenja, aktivnosti i kriterija ocjenjivanja u predmetnim kurikulumima,

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

3. kao zajednički jezik o ciljevima učenja, nastavnom gradivu i kriterijima ocjenjivanja u svim nastavnim predmetima na svim razinama školovanja, kako bi se olakšala komunikacija među učiteljima/nastavnicima/profesorima;
4. kao pregled opsega odgojno-obrazovnih mogućnosti u usporedbi sa svakim kurikulumom ograničenim u njegovoj širini i dubini;
5. kao alat za mjerenje rezultata.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

ZAŠTO JE IZVORNA TAKSONOMIJA REVIDIRANA?

- Kategorija znanja je po svojoj prirodi **dvodimenzionalna**, dok je izvorna taksonomija prikazuje kao **jednodimenzionalnu**.

TAKSONOMSKA TABLICA

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Dimenzija kognitivnog procesa u šest kategorija						
Dimenzija znanja i njezine kategorije	1. <u>Zapamti</u>	2. <u>Objasni</u>	3. <u>Primijeni</u>	4. <u>Analiziraj</u>	5. <u>Vrednuj</u>	6. <u>Stvaraj</u>
A. Činjenično						
B. Konceptualno						
C. Proceduralno						
D. Meta- kognitivno						

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

ZNANJE U IZVORNOJ TAKSONOMIJI

- Kategorija znanja *obuhvaća aspekt imenice i aspekt glagola*. Aspekti imenica detaljno su navedeni potkategorijama znanja. Glagolski aspekt uključen je u definiciji kategorije znanja u tom smislu da se od učenika očekuje da se prisjeti ili prepozna to znanje. To je donijelo jednodimenzionalnost u okvir.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

ZNANJE U REVIDIRANOJ TAKSONOMIJI

- Ova anomalija uklonjena je u revidiranoj taksonomiji tako da dva aspekta, imenički i glagolski, tvore zasebne dimenzije.
- **Imenica** daje osnovu za dimenziju znanja, a **glagol** tvori osnovu za kognitivni proces.
- Dakle, tzv. **taksonomska tablica** kognitivno područje definira u dvjema dimenzijama: u vertikalnoj kao znanje, i u horizontalnoj u šest kategorija kao kognitivni, spoznajni proces.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Dakle, ***dimenzija znanja*** čini vertikalnu os i izražava se imenicom, dok **dimenzija kognitivnog procesa** čini horizontalnu os tablice i izražava se glagolom (vidi tablicu koja slijedi).

Međusobni presjeci znanja i kognitivnih procesa nalaze se u ćelijama (vidi tablicu).

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

DIMENZIJA ZNANJA

Dimenzija znanja sadrži 4 umjesto 3 kategorije.

**METAKOGNITIVNO ZNANJE = ZNANJE O TOME
KAKO UČITI**

Metakognitivno znanje se odnosi na:

- 1. znanje o tome kako se najbolje uči,*
- 2. svjesno upravljanje vlastitim procesom učenja, te*
- 3. na samorazumijevanje (poznavanje vlastitih mogućnosti).*

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

REVIZIJA KOGNITIVNOG PROCESA

Izvorni **broj kategorija, šest**, je zadržan, ali s važnim promjenama:

- a. Tri kategorije **promijenile su nazive**.
- b. **Redoslijed** dviju kategorija je **promijenjen**.
- c. Svi **nazivi** zadržanih kategorija **stavljeni su u glagolski oblik** kako bi odgovarale načinu kako se upotrebljavaju u ciljevima.

Vidi taksonomsku tablicu na slijedećem slajdu.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

KOGNITIVNO PODRUČJE

Stara verzija, 1956.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training

KOGNITIVNO PODRUČJE

Revidirana verzija, tijekom 1990-ih

TAKSONOMSKA TABLICA

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Šest kategorija kognitivnog procesa						
Dimenzija znanja i njezine pod- kategorije	1. <u>Zapamti</u>	2. <u>Objasni</u>	3. <u>Primijeni</u>	4. <u>Analiziraj</u>	5. <u>Vrednuj</u>	6. <u>Stvaraj</u>
A. Činjenično						
B. Konceptualno						
C. Proceduralno						
D. Meta- kognitivno						

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- U izvornoj taksonomiji kategorije su bile raspoređene u kumulativnom hijerarhijskom okviru; postizanje slijedeće složenije vještine ili sposobnosti tražilo je svladavanje prethodne kategorije.

U revidiranoj taksonomiji kategorije su složene u hijerarhijsku strukturu - 6 kategorija kognitivnog procesa razlikuju se po složenosti (*zapamćivanje* manje složeno nego *razumijevanje*, koje je opet manje složeno nego *primjena* itd.).

Kognitivni proces nije više nužno kumulativan.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

AFEKTIVNO PODRUČJE BLOOMOVE TAKSONOMIJE

1. ZAMJEĆIVANJE FENOMENA
2. REAGIRANJE NA FENOMEN
3. KRITIČKO VREDNOVANJE FENOMENA
4. ORGANIZIRANJE (sistematiziranje vrijednosti u jedinstveni sistem)
5. KARAKTERIZACIJA OSOBNOSTI

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

1. ZAMJEĆIVANJE FENOMENA

- naslućivanje važnosti učenja
- prepoznavanje važnosti nastave
- prepoznavanje socijalnih problema
- uočavanje različitosti
- učenik je saznao da se u gradu otvorila baletna škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

2. REAGIRANJE

- poštivanje školskih pravila
- sudjelovanje u razrednoj raspravi
- dobrovoljno javljanje
- pomaganje drugima
- zanimanje za predmet
- učenik je zainteresiran za upis u baletnu školu

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

3. KRITIČKO VREDNOVANJE

- podržavanje demokratskih procesa,
- sklonost dobroj literaturi
- prihvaćanje znanstvenih načela u svakodnevnom životu
- uvažavanje potrebe za društvenim napretkom
- učenik se upisuje u baletnu školu od koje mnogo očekuje

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

4. ORGANIZIRANJE (sistematiziranje vrijednosti u jedinstveni sistem)

- uvažavanje ravnoteže između slobode i odgovornosti
- prepoznavanje potrebe za sustavnim rješavanjem problema
- preuzimanje odgovornosti
- prihvaćanje vlastitih jakih i slabih strana
- učenik je uključio balet u svoj sustav umjetničkih vrednota

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

5. KARAKTERIZACIJA OSOBNOSTI

- samopoštovanje i pozitivna slika o sebi
- izražavanje poštovanja prema drugima i drugačijima
- spremnost na suradnju
- mogućnost utvrđivanja objektivnih kriterija procjene
- marljivost i samodisciplina
- učenik je postao profesionalni plesač baleta

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

PSIHOMOTORIČKO PODRUČJE BLOOMOVE TAKSONOMIJE

Odnosi se na široko područje izražajnosti
poput:

***sviranja na glazbenim instrumentima,
slikanja, plesanja, govora na
materinjem i stranim jezicima, pisanja,
glume, sportskih i rekreativnih
aktivnosti, te na profesionalne i
tehničke aktivnosti...***

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Psihomotoričko područje se sastoji od *aktivnosti mišića i pokreta* te naglašava psiho-somatsku aktivnost.

Stoga svaki *aktivni glagol* mora imati u sebi i psihomotoričku komponentu.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Klasifikacija Elizabeth Simpson

1. Percepcija
2. Spremnost
3. Imitacija
4. Ovladavanje
5. Potpuna sposobnost
6. Prilagođavanje
7. Nova vještina

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

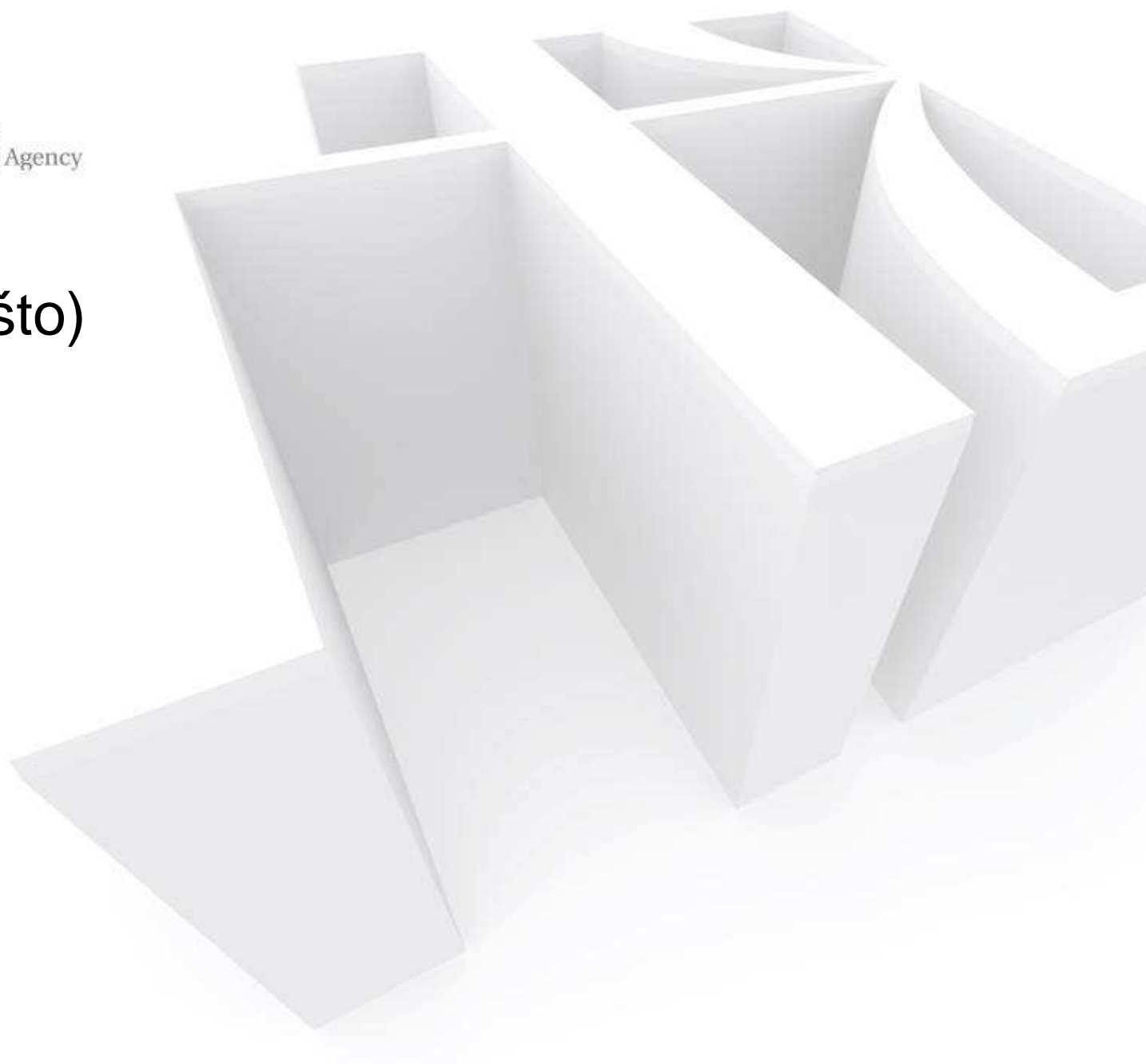
AKTIVNI GLAGOLI PRIKLADNI ZA PSIHOMOTORIČKO PODRUČJE

- savinuti
- kalibrirati
- konstruirati
- razlikovati (dodirom)
- rastaviti
- izložiti
- pričvrstiti
- fiksirati
- uhvatiti
- samljeti
- rukovati
- zagrijati
- manipulirati
- izmjeriti
- popraviti
- pomiješati
- operirati

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

- organizirati
- izvoditi (vješto)
- dosegnuti
- opustiti se
- skratiti
- skicirati
- rastegnuti
- napisati

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Poslije Elizabeth Simpson javljaju se još dvoje znanstvenika koji su napravili svoju podjelu psihomotoričkog područja, a to su **Anita Harrow i R.H. Dave.**

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

ZAKLJUČAK

- Zašto su nam uopće potrebna tri područja (kognitivno, afektivno i psihomotoričko) da bismo definirali ljudsko ponašanje?
- Još je važnije pitanje: da li svako od ta tri područja isključuje jedno drugo?
- Odgovor na oba pitanja je negativan.
- Da bismo lakše razumjeli ljudsko ponašanje, dijelimo ga u tri područja, iako je to *jedna nedjeljiva cjelina*.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Literatura:

mr. sc. Marijana Marinović:

*Nastava povijesti usmjerena prema
ishodima učenja – priručnik za nastavnike
povijesti*

Agencija za odgoj i obrazovanje (knjiga u tisku)